

„Ale to všechno pro vás nebylo nic nového, že? Ty transporty jste přece neustále vídal v Sobiboru.“

„Tam to nebylo jako *tady*. A v Sobiboru, jak jsem vám už řekl, mohl člověk aspoň skutečně pracovat v lese, mohl tam žít bez téhle podívané; většina z nás nikdy neviděla umírajícího ani mrtvého člověka. Treblinka v té době byla tím nejhrůznějším místem, které jsem během třetí říše viděl,“ zabořil tvář do dlaní, „bylo to Dantovo Peklo,“ pronesl mezi prsty. „Tam ožil Dante. Když jsem přijel do tábora a vystoupil z auta na třídící dvůr [Sortierungsplatz], stál jsem po kolena v penězích; nevěděl jsem, kam se mám obrátit, kam jít. Brodil jsem se v papírech, mincích, drahých kamenech, špercích, šatstvu. Bylo to všude, rozházené po celém dvoře. Zápach byl nepopsatelný; stovky, ne, tisíce těl všude, rozkládajících se, zahnívajících. Za tím dvorem, v lese, jen pár set metrů na druhé straně plotu z ostnatého drátu a všude kolem tábora byly stany a plály ohně, se skupinami ukrajinských dozorců a děvčat, vlastně děvek, jak jsem později zjistil, z celého venkova – potácely se opilé, tančily, zpívaly, hrála hudba...“

Poněkud jinou zprávu mi poskytl 20. srpna esesman Franz Suchomel, který byl poslán do Treblinky před Stanglem. Celý den jsem s ním hovořila v jeho domě v Bavorsku, později jsme komunikovali písemně, protože má nemocné srdce, a tak říkal, že je pro něj příliš namáhavé o tom *hovořit* (o něco později dostal druhý srdeční záchvat). Když si přečetl rozhovor se Stanglem v německém listu *Die Zeit*, napsal mi, že není pravda, že by se všude povalovala těla nebo že za táborem byly stany s děvkami. „Pravda je, že se tam všude povalovala spousta odpadků [poblíž rampy], možná taky bankovky, nikdy však zlato, diamanty atd. Stačily ty hromady těl...“

Naproti tomu však existuje doklad mimořádného očí-
tého svědka, zaznamenaný tehdy Hubertem Pfochem,
členem ilegální rakouské Organizace socialistické mládeže
a později vídeňským radním. Jako mladý voják odjíždějící
na východní frontu viděl 21. srpna 1942 transport jedoucí
do Treblinky. Snímky, které pořídil – přičemž se vystavo-
val značnému nebezpečí (viz s. 4 a 5 obrazové přílohy) –,
se staly součástí usvědčujícího materiálu během procesu
s bývalými treblinskými dozorci v Düsseldorfu v roce 1964.

„Naše pěchotní rota je na cestě z Vídně do Ruska, přes Mo-
ravskou Ostravu, Katovice, dolnoslezskou průmyslovou
oblastí na Radom, Łuków a Siedlce, kam přijíždíme večer
a dostáváme polévku,“ napsal (dal mi fotokopii stránek
ze svého tehdejšího válečného deníku). „Čas od času jsme
slyšeli střelbu, a když jsem se šel podívat, co se to děje, uvi-
děl jsem nedaleko od naší koleje nákladní plošinu s davem
lidí – odhadoval jsem to zhruba na 7000 mužů, žen a dětí.

Všichni seděli v dřepu nebo leželi na zemi, a jakmile
chtěl někdo z nich vstát, dozorci začali střílet.

Noc byla dusná, vzduch nepříjemný, špatně jsme spali.

Příští den časně ráno – 22. srpna – náš vlak odsunuli
na jinou kolej, hned vedle oné nákladní plošiny, a právě
tam jsme zaslechli, že ti lidé jsou ze židovského transportu.
Volali na nás, že cestují už dva dny bez jídla a vody. A když
je potom hnali do dobytčích vagonů, stali jsme se svědky
příšerných scén. Těla zabitých během uplynulé noci házeli
lidé ze židovské pomocné policie na nákladní auto, které
za tu dobu přijelo a odjelo čtyřikrát. Dozorci – ukrajinští
dobrovolníci SS, někteří opilí – nacpali do každého va-
gonu 180 lidí [„Počítal jsem je,“ řekl mi pan Pfoch.], rodi-
če do jednoho, děti do jiného, bylo jim jedno, že rodiny

rozdělují. Řvali na ně, stříleli, mlátili je tak vztekle, až některým praskla pažba pušky. Když všechny naložili, ze všech vagonů se ozýval křik. ‚Vodu,‘ volali, ‚dám za vodu zlatý prsten.‘ Jiní nabízeli za jeden šálek vody 5000 zlotých [2500 říšských marek]. Když se některým podařilo prolézt větracím otvorem, zastřelili je, sotva doskočili na zem; byl to masakr, z něhož se nám dělalo špatně, krvavá lázeň, jakou jsem si neuměl představit. Jedna matka seskakuje dolů s dítětem a klidně se dívá do hlavně, která na ni míří – za okamžik slyšíme výstřel dozorce, který jednou ranou dokázal zasáhnout obě hlavy.“

Když jsem se v roce 1972 s Hubertem Pfochem setkala ve Vídni, řekl mi, že on a jeho přátelé požádali důstojníka – mladého nadporučíka –, aby u velitele SS zakročil.

„Souhlasil s tím,“ vyprávěl pan Pfoch, „když však důstojníkovi SS naznačil, že tohle odporné divadlo je nevhodné Německa a německé cti, esesman začal řvát, že pokud se to našemu veliteli a nám ostatním z Východní marky (*Ostmark*, Východní marka, nacisté říkali Rakousku jakožto součásti třetí říše) nelíbí a nezavřeme hubu, rád nechá přistavit zvláštní vagon pro nás, abychom se mohli připojit k Židům a válečným štváčům, a tak poznali Treblinku.“ Další část deníkového záznamu mladého Pfocha zřejmě potvrzuje, že Stanglovy vzpomínky jsou pravdivé.

„Když náš vlak konečně odjíždí z nádraží,“ napsal Pfoch, „podél trati leží nejméně padesát mrtvých žen, mužů a dětí, někteří zcela nazi. Vidíme, že je židovská policie odklízí – všechno cenné mizí v jejich kapsách. Náš vlak nakonec dohoní onen vlak, a tak jsou dál vidět těla po obou stranách

trati – děti i dospělí. Říká se, že Treblinka je ‚odvšivovací tábor‘. Když dojedeme do Treblinky, onen vlak je opět vedle nás – tak strašně to tu na nádraží páchne rozkladem těl, až někteří z nás zvracejí. Prosby o vodu sílí, bezuzdná střelba dozorců pokračuje... Shromáždili tu tři sta tisíc lidí,“ pokračuje Pfoch [a my nesmíme zapomínat, že tento deník psal v *srpnu 1942*]. „Každý den deset nebo patnáct tisíc zavraždí v plynu a spálí. Jakýkoli komentář je zbytečný...“ A pak dodává, zřejmě v chabém pokusu učinit svůj deník méně riskantním pro případ, že by jeho zápisky našli: „Říkají, že se v ghettech našly zbraně, a to že je důvod pro tato odvetná opatření.“

Když pan Pfoch komentoval fotografii na 5. straně obrazové přílohy, řekl, že pár vteřin poté, co snímek pořídil, vysoký ukrajinský voják v pozadí tak mlátil kolem sebe do dětí, které „nešly dost rychle“, že se mu zlomila pažba pušky.

Stangl mi řekl, že ho při první návštěvě Treblinky velitel dr. Eberl provedl po celém táboře. „Střílelo se tam všude... Ptal jsem se ho, co se děje s cennostmi, proč je neposílají na velitelství. Odpověděl – za přítomnosti všech, mezi nimiž jsme procházeli: ‚Transporty se důkladně prohlédávají, než odjedou z Varšavy.‘

Vrátil jsem se do Varšavy a řekl Globocnikovi, že není možné, abych tam některý z rozkazů, které mi dal, mohl splnit. ‚Je to konec světa,‘ řekl jsem mu a informoval ho o tisících hnijících těl. ‚Pro ně to má být konec světa,‘ odpověděl. Řekl mi, abych zůstal přes noc ve Varšavě, že si k sobě pozve Wirtha...

Zaslechl jsem, že nový policejní šéf ve Varšavě je muž pocházející z rakouského rodného města mé ženy. Zašel

jsem k němu tedy ihned po návštěvě u Globocnika a poprosil ho, aby mi pomohl přeložit mě někam jinam.“

„Řekl jste mi o Treblince?“

„Ne, kdepak, vy to nechápete. To by bylo šílenství; všechno podléhalo naprostému utajení.“

Bylo samozřejmě absurdní, jestliže mluvil o „děvkách z Varšavy“ kolem tábora, ale nezmínil se o tom, co jsme se od té doby dozvěděli. Stejně však existují četné důkazy v záznamech o pečlivých, ale zřejmě zbytečných bezpečnostních opatřeních.

„Řekl, že mi rozhodně pomůže, že se pokusí dostat mě do protipartyzánské jednotky. Všechno si zaznamenal, takže jsem si myslel, že to tentokrát opravdu vyjde. Jenže nevyšlo. Už jsem o něm nikdy neslyšel. Jakýkoli přesun samozřejmě vyžadoval Globocnikův podpis, takže bez toho se to nedalo provést. A já teď už vím, jak bylo ode mě hloupé něčemu takovému věřit. Globocnik by mě odejít nikdy nenechal...“

Wirth přijel příštího dne ráno a po jeho schůzce s Globocnikem jsme se vrátili do Treblinky. Hned po příjezdu jsme měli dlouhou schůzku s Eberlem. Šel jsem si do toho svinčíku pro kávu a hovořil jsem s několika policisty. Říkali, že to je obrovská legrace; střelba byla pro ně ‚sport‘; bylo tam všude kolem víc peněz a věcí, než si kdokoli uměl představit; všechno tam bylo k máni, když se člověk trochu snažil. Vyprávěli mi, že večer Eberlovi tančí na stolech nahé Židovky. Hnus – to všechno byl hnus.“

Suchomel, který je nanejvýš puntičkářský svědek a stále dychtivý „bránit“ Židy, měl k tomu vlastní komentář. „Tam nikdy nahé Židovky na stolech netančily,“ řekl, „je to naprostý výmysl. Pravda je taková, že když se Eberl jednou opil, přinutil jednu tanečnici, aby tančila nahá v kuchyni.“